

Европейски съд по правата на човека

Фоти и други срещу Италия

(Foti and Others v. Italy)

7604/76, 7719/76, 7781/77, 7913/77

Решение от 10 декември 1982 г.

(резюме) *

Чл. 6, т. 1: “разумен срок”

Конвенцията не овластява Комисията и Съда да разглеждат факти, които не са били съобщени от жалбоподателя, но те са компетентни да преценяват обстоятелствата, от които той се оплаква, в светлината на изискванията на Конвенцията, взети в тяхната цялост, и могат да дават на фактите различна правна квалификация от тази, която им е дал жалбоподателят. Те трябва да вземат предвид не само началната жалба, а и допълнителните документи, насочени към допълването ѝ чрез отстраняване на първоначални пропуски или неясноти.

Необикновен политически и обществен климат, довел и до необичайно пренатоварване на съдилищата, трябва да бъде взет под внимание при преценката за спазването на изискването за гледане на делата в разумен срок, която се прави с оглед на конкретните обстоятелства. Трудностите при призоваване в процес с много подсъдими не могат да лишат лице, обвинено в престъпление, от гаранциите на чл. 6, т. 1 и, по-специално, от правото му на правосъдие в разумен срок.

Факти по делото

Срещу жалбоподателите били повдигнати обвинения заради действия, извършени от тях по време на демонстрации в гр. Реджо, областта Калабрия, в периода 1970 – 1973 г. Масовото недоволство намерило израз в общи стачки, бомбени взривове и сблъсъци с полицията. То довело до стотици арести, обвинения и процеси. Част от делата били разпределени за разглеждане от съдилища извън Реджо, поради сериозни причини, свързани с обществения ред (чл.55 НПК).

Фактите, касаещи г-н Фоти

Оплакванията на г-н Фоти са свързани с три различни наказателни производства, всичките проведени в друг град, по искане на прокуратурата.

Първото от тях започнало на 9 октомври 1970 г., когато той, заедно с три други лица, бил обвинен за блокиране на магистрала и участие в събрание с противодържавна цел. Един от съобвиняемите на г-н Фоти по това дело бил избран за депутат и, докато се ползвал от депутатския си имунитет,

---

* Материалът е подготвен и предоставен от Фондация *Български адвокати за правата на човека*, като част от диск „Сборник материали по правата на човека”, издаден от НИП през 2007 г.

производството срещу всички било спряно. Също така, от прехвърлянето на делото в съда в гр. Потенца до призоваването на жалбоподателя изминала близо година. С решение на съда от 15 февруари 1978г., г-н Фоти бил признат за невинен.

Второто производство започнало през септември 1971 г., когато жалбоподателят бил арестуван и обвинен, заедно с още един човек, в извършването на няколко различни престъпления. През ноември 1971 г. жалбоподателят бил предаден на съд, като съдия-следователят решил да не внася едно от обвиненията. Прокуратурата протестираше това негово решение. Жалбата било отхвърлена през януари 1976 г. Прокуратурата поискала прехвърляне на делото в друг град, което Касационният съд разпоредил през юни 1976 г. Г-н Фоти бил признат за виновен само по едно обвинение и оправдан по всички останали с присъда от 1 февруари 1977 г., която той обжалвал. На 2 юни 1977 г. апелативният съд потвърдил присъдата. Г-н Фоти обжалвал пред Касационния съд, който отхвърлил жалбата му на 25 юни 1979 г.

Третото производство започнало на 21 март 1973 г., когато жалбоподателят бил арестуван и обвинен, заедно с други две лица. На 27 февруари 1976 г. прокуратурата предприела действия за прехвърляне на делото в друг град и на 5 март 1976 г. Касационният съд го прехвърлил на окръжния съд в гр. Потенца. Жалбоподателят бил предаден на съд на 14 януари 1977 г. Окръжният съд насрочил заседание на 29 март 1977 г. и, след наложило се отлагане на делото, се произнесъл на 7 юни 1977 г., обявявайки го за невинен.

Фактите, касаещи г-н Лентини

Г-н Лентини и 8 други лица били арестувани и обвинени в неподчинение на полицията през септември 1970 г. На 24 май 1974 г. прокурорът направил искане за прехвърляне на делото в друг град, което било разпоредено от Касационния съд на 16 юни 1975 г. Съдът насрочил първо заседание на 26 май 1976 г. На 18 януари 1977 г. жалбоподателят бил оправдан поради липса на доказателства.

Фактите, касаещи г-н Ченерини

Г-н Ченерини и 17 други лица били арестувани на 15 юли 1970 г. и обвинени за обида на полицията на 18 юли. На 18 октомври 1972 г. жалбоподателят бил предаден на съд. На 27 май 1974 г. прокуратурата поискала делото да бъде разпределено в друг град, което било разпоредено от Касационния съд на 17 януари 1975 г. Окръжният съд в Потенца бил сезиран от прокуратурата през април 1976 г. и насрочил съдебно заседание за 30 ноември с.г. Последвали няколко отлагания на съдебни заседания и в крайна сметка, на 7 юни 1978 г., Съдът прекратил производството, поради изтекла на 15 януари 1978 г. давност.

Фактите, касаещи г-н Гули

Г-н Гули и 53 други лица били арестувани на 16 юли 1970 г. и обвинени на 18 юли в неподчинение и обида на полицията, блокиране на обществената магистрала и участие в противодържавно събрание. Жалбоподателят бил предаден на съд на 3 март 1973 г. На 16 ноември 1974 г. прокурорът на Реджио поискал от прокуратурата към апелативния съд в Катанцаро да подаде молба до

Касационния съд за прехвърляне на делото в друг град, което той сторил на 3 декември 1974 г., но досието било изпратено на Касационния съд едва на 15 декември 1975 г., след уведомяване на всички обвиняеми. Касационният съд разпоредил прехвърлянето на делото с определение, регистрирано в канцеларията на съда на 12 март 1976 г. На 2 февруари 1978 г. г-н Гули бил призован да се яви пред съда на 29 март с.г., когато делото било отложено за 2 октомври, поради възникнали проблеми с призоваването на всички подсъдими. На заседанието на 2 октомври съдът прекратил производството, поради изтекла на 15 януари 1978 г. давност.

Резюме на решението на Европейския Съд

Правителството прави предварително възражение, че Комисията се е занимала служебно с въпроса за “разумния срок” по отношение на всички жалбоподатели, с изключение на г-н Гули. Според него, Комисията е властна да дава правна квалификация, но само на фактите, по отношение на които са направени оплаквания в жалбата, а в случая жалбата се отнасяла единствено до прехвърлянето на делата за разглеждане в друг град.

“Международната система за защита, установена от Конвенцията, функционира на основата на жалби (...), съдържащи твърдения за нарушения. Тя не овластява Комисията и Съда нито да се занимаят с факти, за които са узнали от какъвто и да е източник, нито дори, при висящо производство, да разглеждат факти, които не са били съобщени от жалбоподателя – държава или индивид – и да проверяват съобразността им с Конвенцията. Създадените по силата на Конвенцията институции са компетентни обаче да преценяват обстоятелствата, от които се оплаква жалбоподателят, в светлината на изискванията ѝ, взети в тяхната цялост. При изпълнение на функциите си те са свободни, по-специално, да дават на фактите – такива, каквито са приети за установени от представените пред тях доказателства, различна правна квалификация от тази, която им е дал жалбоподателят, или при нужда да ги погледнат от друг ъгъл. Освен това, те трябва да вземат предвид не само началната жалба, а и допълнителните документи, насочени към допълването ѝ чрез отстраняване на първоначални пропуски или неясноти.”

В случая още първоначалните посочени от жалбоподателите данни са показвали, че производствата са били висящи от години. Жалбоподателите са държали Комисията в течение на тяхното развитие, понякога по собствена инициатива, и са искали от нея спешно да се произнесе по оплакванията им. След като Комисията с основание е приела, че сочените от тях факти потенциално поставят проблеми, свързани с изискването за съд в разумен срок, те са заявили, преди да бъде постановено решението ѝ по допустимостта, че “възприемат като свои” мотивите ѝ за служебно повдигане на тези въпроси. “По този начин те са изразили съгласието си с този подход на Комисията и са допълнили жалбата си. Поради това Съдът, който трябва да реши делото в актуалното му състояние, се счита за компетентен да се произнесе по този въпрос.”

Продължителността на производствата

“На първо място трябва да се определи периодът, който подлежи на разглеждане.”

а/ Начало на срока

Съдът припомня, че в наказателните производства той тече от момента, в който лицето е "обвинено" и който може да предхожда отнасянето на случая пред първоинстанционния съд. Това може да е например датата на ареста или датата, когато въпросното лице е било официално уведомено за предприеманото срещу него наказателно преследване, или датата, когато е било образувано предварителното разследване (решенията по делата *Вемхоф*¹, *Ноймайстер*² и *Рингайзен*³). Съдът припомня също, че освен под формата на "официалното уведомяване на едно лице, направено от компетентния орган, за твърдението, че е извършило престъпление", то може да бъде и под формата на други действия, които включват имплицитно такова твърдение и които също толкова съществено се отразяват на положението на заподозрения (наред с други, решението по делото *Екле*⁴).

В конкретния случай, въпреки че жалбоподателите са обвинени преди 31 юли 1973 г., Съдът може да разгледа само периода на продължителност на производствата след тази дата, тъй като тогава Италия е признала правото на индивидуална жалба по чл. 25 от Конвенцията.

“б/ Край на срока

По отношение на второто производство срещу г-н Фоти това е датата на решението на Касационния съд, а за всички останали производства – датата на съответните решения на окръжния съд в гр. Потенца, които станали окончателни.

“Следователно периодът, чиято съобразност с чл. 6, т. 1 подлежи на разглеждане, е повече от: 4 години и 6 месеца при първото производство срещу г-н Фоти; 5 години и 10 месеца при второто производство срещу него и 3 години и 10 месеца при третото; 3 години и 5 месеца в случая на г-н Лентини; 4 години и 10 месеца в случая на г-н Ченерини и 5 години и 2 месеца в случая на г-н Гули.

Разумният характер на продължителността на производството

"Разумният характер на продължителността на производството трябва да се преценява във всеки отделен случай, съобразно специфичните за него обстоятелства. При тази преценка Съдът взема предвид, по-специално, сложността на случая, поведението на жалбоподателя или жалбоподателите, както и това на съдебните власти (вж. решението по делото *Екле*)."

Сложността на случая

Съдът отбелязва, че престъпленията, в които са били обвинени жалбоподателите, "едва ли са могли сами по себе си да бъдат характеризирани като сложни". "Тъй като са били престъпления, извършени на обществено място и установени още там, те не би трябвало да са предизвикали труден процес на предварително разследване. Освен това, с изключение на второто дело Фоти, те са били разгледани само от една съдебна инстанция. Следователно, случаите на

---

¹ Wemhoff

² Neumeister

³ Ringeisen

⁴ Eckle

жалбоподателите не са били особено сложни и не са станали такива в хода на производството.”

Поведението на жалбоподателите

“От четиримата жалбоподатели, само г-н Фоти е упражнил, във второто производство срещу него, правото си на жалба и след това на касационна жалба. Възражението на г-н Ченерини за нищожност на решението за предаването му на съд е било признато за основателно от окръжния съд в гр. Потенца и е допринесло за удължаване на производството само с 5 месеца и 12 дни. Следователно, доколкото е имало забавяния в хода на производствата, те не са били по вина на жалбоподателите.”

Поведението на италианските власти

“Преди да разгледа поотделно всички изброени производства, Съдът би искал да припомни значимостта на проблемите, възникнали в Реджо Калабрия между 1970 и 1973 г., тъй като те имат две важни отражения върху настоящия случай. Първо, те създали един необикновен политически и обществен климат, в който съдилищата са могли, в случай на прибързани осъждания или налагане на тежки присъди, с основание да се боят от засилване на напрежението и дори от повторение на размириците. Второ, тези проблеми са дали своето отражение и върху функционирането на наказателното правораздаване. Последниците от това са били почувствани най-силно в окръжния съд на Реджо, но съдилищата в Потенца, на които са били прехвърляни дела, също са се сблъскали с необичайно пренатоварване. Тези обстоятелства трябва да бъдат взети под внимание и, поспециално, нормални промеждутъци от време, дължащи се на прехвърлянето на делата, не трябва да се считат за неоправдани.”

Г-н Фоти

Първото производство

“Съдът не счита, че е необходимо да разглежда поведението на съдия-следователя, т.е. въпроса дали същият е следвало да раздели делата на г-н Фоти и на [избрания за депутат обвиняем]. Като се има предвид, че случаят не се е отличавал със сложност, Съдът се ограничава да констатира, че забавянето не е било от разумен характер.” Относно едногодишния период между решението за прехвърляне на делото в съда в Потенца и призоваването на жалбоподателя пред него, Европейският съд приема, че “с оглед на необичайното натрупване на висящи дела в съда [в Потенца] по това време, такова забавяне не може да бъде основателно критикувано при конкретните обстоятелства.”

Второто производство

Четири години и 2 месеца, включително малко повече от 2 години и 5 месеца след 31 юли 1973 г., са изтекли от подаването на протеста на прокуратурата срещу решението на съдия-следователя за отпадане на едно от обвиненията, до отхвърлянето му от съда. “Тъй като правителството не представи никакво приемливо обяснение в това отношение, такъв промеждутък от време

трябва да бъде считан за неоправдано дълг. От друга страна, периодът между определението на Касационния съд за прехвърляне на делото и първото заседание на окръжния оъд в Потенца не е прекалено дълг, тъй като последният съд е бил длъжен да се увери, че предварителното разследване, проведено в Реджо, е било достатъчно при конкретните обстоятелства.”

Третото производство

“Период от 2 години и 11 месеца, включително 2 години и 7 месеца след 31 юли 1973 г., изминал от момента, в който г-н Фоти бил обвинен, до датата на искането на прокурора за прехвърляне на производството в друг съд. Такъв период не може да бъде оправдан само с извършените за това време процесуални действия, споменати от правителството – разпит на обвиняемия и на свидетелите, издаването на заповед за временно освобождаване от задържане и обжалването на тази заповед.“

Г-н Лентини

“Г-н Лентини бил предаден на съд на 18 септември 1972 г. Както с основание е приела Комисията, не се установява никакви процесуални стъпки да са били предприети чак до 27 май 1974 г., когато прокурорът на Реджо поискал от прокурора към апелативния съд в Катанцаро да подаде молба за прехвърляне на делото в съд, различен от окръжния съд на Реджо. Така повече от 22 месеца, включително около 10 месеца след 1 август 1973 г., са изминали без никакво действие от страна на съдебните власти в Реджо. Това не е било обяснено от правителството. Съдът е наясно с причините [от социално-политически характер, споменати по-горе], поради които едно изчакване е изглеждало желателно, но въпреки това не счита, че при конкретните обстоятелства прокуратурата е имала основание да протака до такава степен.” По отношение на периода между определението на Касационния съд за прехвърляне на делото и първото заседание на окръжния съд в Потенца, макар и да надхвърля 11 месеца, Съдът отново не счита, че е неоправдан, предвид изключителното натоваване на съда.

Г-н Ченерини

“Три периода трябва да бъдат обсъдени във връзка с обвинението, повдигнато срещу г-н Ченерини. Първият, който тече от предаването на жалбоподателя на съд, до молбата на прокурора на Реджо за прехвърляне на делото в друг съд, е продължил повече от 19 месеца, включително 9 месеца след 31 юли 1973 г. Тук също действията на прокуратурата трябва да бъдат считани за забавени, защото като основание за предприемане на тази стъпка са били изтъкнати сериозни причини, свързани с общественения ред, които по самата си същност предполагат някаква степен на спешност. Вторият период от приблизително 15 месеца е изтеклият между определението на Касационния съд за прехвърляне на делото и изпращането на досието до окръжния съд в Потенца. Правителството не е посочило никакви причини, годни да обяснят това забавяне, което Съдът намира за свръхмерно. Същото не може да се каже за третия период, представляващ времето, в което е продължило производството пред окръжния съд в Потенца, тъй като е имало уважителни причини, оправдаващи поредицата

отлагания на заседанията: нищожност на разпореждането за предаване на съд, отсъствие на свидетели от първостепенна важност, промени в съдебния състав.”

Г-н Гули

“Повече от 20 месеца, включително 15 месеца и половина след 31 юли 1973 г., са изминали между предаването на г-н Гули на съд и искането на прокурора на Реджо за прехвърляне на производството в друг съд. Съдът и тук счита, че е имало ненормално забавяне. По-нататък, съдебното досие е било предадено в Касационния съд повече от година след молбата на прокурора към Апелативния съд в Катанцаро за прехвърляне на делото в съд, различен от окръжния съд в Реджо. Правителството се позовава на трудностите, срещнати при връчването на съобщения на голяма част от съподсъдимите на г-н Гули. Без да подценява тези трудности при един процес с много подсъдими – 54 души, Съдът счита, че те не могат да лишат лице, обвинено в престъпление, от гаранциите на чл. 6, т. 1 и, по-специално, от неговото право на гледане на делото му в разумен срок. Един трети период също трябва да бъде счетен за неоправдано дълъг. Този период, който надхвърля 20 месеца, тече от депозирането в канцларията на съда на мотивите на определението на Касационния съд за прехвърляне на делото, до призоваването на г-н Гули да се яви пред окръжния съд на Потенца. Правителството не е дало никакво обяснение за това забавяне и не е оспорило, че 54-те дела са били готови за разглеждане, когато са били предадени на окръжния съд в Потенца.”

“В обобщение, шестте производства срещу жалбоподателите са претърпели забавяния, несъобразни с чл. 6, т. 1 от Конвенцията.”⁵

---

⁵ Решението е единодушно.